

POLISI IAITH A CHYNLLUN GWEITHREDU'R GYMRAEG PRIFYSGOL BANGOR

CYFLWYNIAD

Mae 'Amgylchedd Ddwieithog lle mae'r Gymraeg yn ffynnu' yn un o'r pedair colofn sy'n cynnal *Strategaeth 2030 – Byd Cynaliadwy i Genedlaethau'r Dyfodol*. Mae Strategaeth y Gymraeg y Brifysgol yn ymhelaethu ar hyn ac yn manylu ar y sut y bydd yn Brifysgol yn cynllunio ar gyfer cynnal a datblygu'r amgylchedd hwnnw. Mae'r polisi hwn yn cefnogi'r weledigaeth yn y Strategaethau drwy amlinellu'r camau y bydd Prifysgol Bangor yn eu cymryd er mwyn:

- sicrhau bod y Brifysgol yn cydymffurfio â'r dyletswyddau statudol sy'n cael eu gosod arni drwy'r Safonau Iaith Gymraeg
- sicrhau bod y Gymraeg yn parhau'n ganolog i fywyd a gwaith y Brifysgol
- sicrhau bod y Brifysgol yn cyfrannu'n rhagweithiol tuag at weledigaeth Llywodraeth Cymru o filiwn o siaradwyr Cymraeg erbyn 2050.

RHYCHWANT Y POLISI

Mae'r polisi hwn yn cyfeirio at waith y Brifysgol gyda myfyrwyr, staff, unigolion a chyrff o'r tu allan i'r Brifysgol sydd wedi'u lleoli yng Nghymru. Mae'r polisi'n berthnasol i bob canolfan adnoddau / cost ym Mhrifysgol Bangor yn ogystal ag unrhyw is-gwmni sy'n eiddo'n llwyr i'r Brifysgol ac unrhyw gwmni trydydd parti sy'n darparu gwasanaeth ar ran y Brifysgol yng nghyd-destun y gwasanaeth hwnnw. Cyfrifoldeb y ganolfan gost sydd yn gyfrifol am gyntundebau trydydd parti penodol fydd sicrhau cydymffurfiaeth y trydydd parti â'r polisi.

EGWYDDORION CRAIDD

Mae'r Brifysgol yn mabwysiadu'r egwyddorion sy'n sail i waith Comisiynydd y Gymraeg, sef:

- Ni ddylid trin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg yng Nghymru
- Dylai personau yng Nghymru allu byw eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg os ydynt yn dymuno gwneud hynny

Mae hyn yn golygu y bydd Prifysgol Bangor yn sicrhau:

1. Y bydd y Brifysgol yn annog ac yn cefnogi myfyrwyr, staff ac eraill i ddefnyddio'r Gymraeg.
2. Y bydd cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a gwasanaethau Cymraeg y Brifysgol yn cael eu hyrwyddo'n rhagweithiol.

3. Y bydd ein myfyrwyr yn cael cyfleoedd i astudio eu meysydd pwnc drwy'r Gymraeg ac yn derbyn cefnogaeth i wneud hynny.
4. Y bydd ein gwasanaethau o'r un ansawdd yn Gymraeg a Saesneg drwy fod yr un mor weledol â'i gilydd, yr un mor hawdd eu defnyddio a'r un mor effeithiol.
5. Y bydd y Brifysgol yn cofnodi dewis iaith (Cymraeg neu Saesneg) ac yn darparu gwasanaethau yn unol â'r dewis iaith hwnnw.
6. Y bydd ein polisiâu a systemau recriwtio staff yn sicrhau bod capasiti dwyieithog y Brifysgol yn cael ei gynnal ar draws ystod a graddfeydd swyddi.
7. Y bydd ein staff yn cael eu hannog ac yn cael cyfle i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith ac i ddatblygu eu sgiliau Cymraeg, gyda'r nod o gynyddu defnydd o'r Gymraeg yng ngweithleoedd y Brifysgol. Bydd rhai o weithleoedd y Brifysgol (e.e. Pontio) yn rhai dynodedig o safbwynt sicrhau mai'r Gymraeg yw'r brif iaith waith.
8. Y bydd ein polisiâu, ein cynlluniau a'n prosiectau yn ystyried yn llawn sut i roi lle canolog a naturiol i'r Gymraeg heb danseilio statws na defnydd o'r Gymraeg.
9. Y byddwn yn cynllunio'n rhagweithiol a blaengar er lles y Gymraeg gan ddefnyddio arbenigedd ymchwil ac arbenigedd cymhwysol er budd y defnydd o'r Gymraeg yn y Brifysgol ac yn ehangach.
10. Y byddwn yn cofnodi penderfyniadau, prosesau a chwynion sy'n berthnasol i'r Gymraeg.

CYFRIFOLDEB

Cyfrifoldeb Dirprwy Is-Ganghellor y Gymraeg (sy'n aelod o'r Pwyllgor Gweithredu ac sy'n cadeirio Grŵp Tasg Strategaeth yr Iaith Gymraeg) yw gweithredu, monitro ac adolygu'r polisi hwn ar draws y Brifysgol. Deoniaid Colegau, penaethiaid ysgolion a Chyfarwyddwyr adrannau sy'n gyfrifol am y polisi o fewn y Colegau a'r gwasanaethau canolog. Mae hyn yn cynnwys sicrhau bod unrhyw drydydd parti sy'n gweithredu ar eu rhan yn cydymffurfio â'r polisi.

DEDDFWRIAETH A DOGFENNAU PERTHNASOL

Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011. Dylid cyfeirio at yr Hysbysiad Cydymffurfio y mae'r Brifysgol wedi'i dderbyn:

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015

Cymraeg 2050: Strategaeth y Gymraeg

Coleg Cymraeg Cenedlaethol: Cynllun Academaidd 2022-27

Cynlluniau Strategol Cymraeg mewn Addysg Awdurdodau Lleol

CYNLLUNIO, CYNNAL A DATBLYGU'R DDARPARIAETH CYFRWNG CYMRAEG

1. Bydd y Brifysgol yn parhau i fuddsoddi mewn darpariaeth cyfrwng Cymraeg (e.e. trwy greu a chynnal swyddi darlithio cyfrwng Cymraeg).
2. Bydd y Brifysgol yn ystyried effaith unrhyw newidiadau staffio ar ehangder a dyfnder y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg.
3. Bydd y Brifysgol yn chwarae rhan flaenllaw yn holl weithgareddau'r Coleg Cymraeg Cenedlaethol.
4. Bydd y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn rhan ganolog o Strategaeth Addysgu a Dysgu'r Brifysgol ac o waith cynllunio pob Coleg ac Ysgol.
5. Wrth gyflwyno cynigion am gyrsiau a modiwlau newydd, y mae disgwyl i bob ysgol academaidd ystyried priodoldeb darparu'r cwrs neu'r modiwl drwy'r Gymraeg. Bydd y wybodaeth yma yn cael ei chyflwyno o fewn y system Worktribe.
6. Bydd Cyfarwyddwr gyda chyfrifoldeb am faterion Cyfrwng Cymraeg ar Fwrdd Rheoli pob Coleg a phob Ysgol.
7. Bydd cynrychiolydd myfyrwyr cyfrwng Cymraeg ar Fwrdd Astudiaethau a phwyllgor staff a myfyrwyr bob Ysgol.
8. Fel rhan o'r drefn sicrhau ansawdd o fewn y Brifysgol, mae'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn elfen y disgwylir i bob ysgol academaidd roi sylw iddi yn y ffurflenni arolwg blynyddol y mae gofyn iddynt eu llenwi ar gyfer pob cwrs.
9. Wrth drefnu cyfnodau lleoliadau proffesiynol i fyfyrwyr, bydd ysgolion academaidd yn gwneud pob ymdrech i geisio sicrhau bod siaradwyr Cymraeg yn cael eu rhoi mewn lleoliadau sydd yn caniatáu iddynt ddefnyddio'u sgiliau iaith Gymraeg.
10. Bydd y Brifysgol yn sicrhau y gall myfyrwyr sefyll arholiadau a chyflwyno aseiniadau yn y Gymraeg, beth bynnag fo'r iaith addysgu ar y modiwl, ac eithrio mewn modiwlau ym maes ieithoedd, lle mae meistrolaeth o'r iaith yn un o feini prawf yr asesiad.¹
11. Bydd y Brifysgol yn sicrhau y gall myfyrwyr gyflwyno asesiadau llafar yn Gymraeg, gan ddefnyddio'r gwasanaeth cyfieithu ar y pryd os nad yw'r sawl sy'n asesu yn siarad Cymraeg.
12. Bydd y Brifysgol yn sicrhau y gall myfyrwyr ymwneud â'r system gwyno / apeliadau / disgyblu drwy gyfrwng y Gymraeg.

---

¹ Gweler Rheoliadau Rhaglenni Hyfforddedig ar y drefn gyfieithu ar gyfer hyn.

13. Bydd pob ysgol yn sicrhau bod myfyrwyr sy'n siarad Cymraeg yn derbyn tiwtor personol sy'n siarad Cymraeg.
14. Bydd dysgu dwyieithog ym Mangor yn ymwneud â chynyddu'r cyfleoedd i fyfyrwyr ddefnyddio a datblygu eu sgiliau iaith Gymraeg a'u paratoi ar gyfer y gweithle. Ni fydd dysgu dwyieithog ar unrhyw gyfrif yn cael ei ddefnyddio i lastwreiddio'r ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg. Mae'r Brifysgol yn cydnabod na fydd yn bosib i fyfyrwyr ddefnyddio'r Gymraeg yn effeithiol yng nghyd-destun eu hastudiaethau heb fod elfen o gefnogaeth cyfrwng Cymraeg ar gael iddynt fel rhan o'r cwrs.

HYRWYDDO DARPARIAETH CYFRWNG CYMRAEG

1. Bydd y Brifysgol yn rhagweithiol wrth annog myfyrwyr i astudio drwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Bydd y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg yn cael ei marchnata'n drwyadl trwy ddeunyddiau a digwyddiadau penodol Gymraeg a Chymreig (e.e. prospectws, ysgolion undydd, gwaith cyswllt ysgolion).
3. Bydd gwybodaeth am y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a chyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg yn cael eu hyrwyddo'n rhagweithiol yn ystod Dyddiau Agored, fel rhan o'r rhaglen ganolog ac fel rhan o ddarpariaeth Ysgolion a Cholegau unigol.
4. Bydd y ddarpariaeth cyfrwng Cymraeg a bywyd Cymraeg y Brifysgol yn cael lle amlwg yn y rhaglen ganolog o weithgareddau'r Wythnos Groeso ac yn rhaglen Ysgolion a Cholegau unigol.

CEFNOGI MYFYRWYR

1. Bydd Canolfan Bedwyr yn cynnig cefnogaeth sgiliau iaith Gymraeg i fyfyrwyr sydd yn siarad Cymraeg yn rhugl ac eisiau cynyddu eu hyder i ddefnyddio'r Gymraeg. Bydd Canolfan Bedwyr hefyd yn cynnig cefnogaeth i fyfyrwyr sy'n ymgeisio ar gyfer Tystysgrif Sgiliau Iaith Gymraeg y Coleg Cymraeg Cenedlaethol.
2. Bydd y Brifysgol yn cynnig cyfleoedd am ddim i fyfyrwyr ddysgu Cymraeg drwy Ganolfan Bedwyr a Dysgu Cymraeg Gogledd Orllewin. .
3. Bydd Cysgliad ar gael ar holl gyfrifiaduron y Brifysgol yn ogystal â rhyngwynebau Cymraeg rhaglenni Microsoft.
4. Bydd llwyfannau a systemau dysgu sy'n wynebu myfyrwyr (e.e. Blackboard) yn ddwyieithog.

5. Bydd y Brifysgol yn darparu cefnogaeth astudio a cefnogaeth gyrfa, yn ychwanegol i'r gefnogaeth gan Ysgolion Academaidd, yn Gymraeg.
6. Bydd gwasanaethau gofal a chynhaliol y Brifysgol ar gael i fyfyrwyr yn Gymraeg.
7. Bydd cymorth cwnsela a iechyd meddwl i fyfyrwyr ar gael yn Gymraeg.
8. Bydd y Brifysgol yn sicrhau ei bod yn darparu llety dynodedig ar gyfer siaradwyr Cymraeg ac yn hyrwyddo'r llety hwn i fyfyrwyr a darpar fyfyrwyr.

YMCHWIL

1. Bydd y Brifysgol yn cefnogi a hyrwyddo gwaith academaidd drwy gyfrwng y Gymraeg.
2. Bydd y Brifysgol yn eiriol dros waith ymchwil Cymraeg ei iaith mewn fforymau Cymreig a Phrydeinig (e.e. yng nghyd-destun REF).
3. Pan fydd unigolion (staff a myfyrwyr) neu grwpiau ymchwil yn cynnal ymchwil gyda'r cyhoedd yng Nghymru, bydd dewis iaith yr unigolion yr ymdrinnir â hwy yn cael ei barchu (e.e. wrth gynnal grwpiau ffocws neu wrth rannu holiaduron). Os oes anawsterau'n codi o ran prosesau dilysu ar gyfer holiaduron, bydd yr ysgol academaidd yn egluro'r sefyllfa wrth yr unigolion perthnasol ac yn darparu cyfieithiad answyddogol o'r holiadur er mwyn hwyluso dealltwriaeth y sawl sy'n cymryd rhan yn yr ymchwil. Pan fydd ysgol academaidd yn darparu cyfieithiad answyddogol o holiadur, bydd ar gael yr un pryd â'r fersiwn Saesneg. Cyfrifoldeb Pwyllgorau Moeseg Ymchwil Academaidd, drwy eu prosesau cymeradwyo, fydd sicrhau fod y ddarpariaeth ddwyieithog hon ar gael.
4. Pan nad yw mesur ymchwil ar gael yn y Gymraeg, bydd y Brifysgol yn ystyried a oes modd edrych yn rhagweithiol ar y sefyllfa, er enghraifft, drwy gynnig cyngor ynglŷn â pharatoi cyfieithiad safonol a llunio rhestr o ofynion ar gyfer ei ddilysu'n ieithyddol.

Y GYMRAEG A GWASANAETHAU

Dylech gyfeirio hefyd at yr Hysbysiad Cydymffurfio y mae'r Brifysgol wedi'i dderbyn gan Gomisiynydd y Gymraeg (www.bangor.ac.uk/canolfanbedwyr/safonau_iaith.php.cy). Mae canllawiau a chefnogaeth i ddatblygu a chynnig gwasanaethau yn ddwyieithog ar gael gan Ganolfan Bedwyr.

1. Bydd y Brifysgol yn darparu gwasanaethau yn yr iaith y mae'r defnyddiwr yn dymuno ei ddefnyddio neu'n ddwyieithog:
  - Bydd 'dewis iaith' myfyrwyr wedi'i gofnodi yn y system berthnasol.
  - Bydd 'dewis iaith' staff wedi'i gofnodi yn y system berthnasol.
  - Bydd 'dewis iaith' aelodau'r cyhoedd wedi'i gofnodi gyda gwasanaethau penodol, pan fo'n rhesymol ac ymarferol gwneud hynny.
2. Bydd Prifysgol Bangor yn sicrhau bod ei gwasanaethau i fyfyrwyr a'r cyhoedd o'r un ansawdd yn Gymraeg a Saesneg drwy fod yr un mor weledol â'i gilydd, yr un mor hawdd eu defnyddio ac yr un mor effeithiol. Mae'r datganiad hwn yn berthnasol i wasanaethau:
  - wyneb yn wyneb
  - ar y ffôn
  - ysgrifenedig
  - ar-lein
  - peiriannau hunan wasanaeth
  - apiau
3. Bydd y Brifysgol yn cynnig gwasanaeth cyswllt cyntaf yn GymraegBydd arwydd ym mhob derbynfa yn nodi bod croeso i ddefnyddio Cymraeg yn y dderbynfa. Bydd staff derbynfa yn gwisgo bathodyn / lanyard iaith gwaith.
4. Bydd cyhoeddiadau, ffurflenni a dogfennau'r Brifysgol sydd wedi'u hanelu at fyfyrwyr a'r cyhoedd yng Nghymru yn ddwyieithog.
5. Bydd unrhyw arwyddion gwybodaeth cyhoeddus (yn cynnwys arwyddion dros dro) mewn unrhyw fan yng Nghymru y mae'r Brifysgol yn gyfrifol amdano yn ddwyieithog.
6. Bydd deunyddiau sydd yn cael eu harddangos mewn cyfarfodydd i fyfyrwyr ac aelodau'r cyhoedd yng Nghymru yn ddwyieithog
7. Bydd fideos sy'n hyrwyddo'r Brifysgol a'i hadrannau neu sy'n cyflwyno gwybodaeth am y Brifysgol i fyfyrwyr a'r cyhoedd yng Nghymru ar gael yn ddwyieithog ac yn cyrraedd safonau hygyrchedd (e.e. drwy drawsgrifio) o safbwynt y Gymraeg.
8. Bydd Datganiadau i'r Wasg yng Nghymru yn ddwyieithog.
9. Bydd fersiynau Cymraeg a Saesneg o'r deunyddiau yn 4-8 ar gael ar yr un pryd. Nid oes rhaid i fersiynau Cymraeg a Saesneg fod yn union yr un fath. Y nod yw eu bod yn

ateb gofynion y gynulleidfa darged. Os yw tesun Cymraeg a Saesneg yn cael eu cynnwys yn yr un cyhoeddiad / yn cael eu harddangos ar yr un pryd, bydd y fersiwn Gymraeg uwch ben y fersiwn Saesneg neu bydd y fersiwn Gymraeg ar y chwith.

10. Bydd teitlau ar adeiladau ac eiddo'r Brifysgol sydd ag enwau swyddogaethol, yn Gymraeg a Saesneg; bydd adeiladau sy'n coffáu unigolion ar ffurf 'Adeilad ...' neu 'Neuadd ...' yn unig.
11. Bydd gwefan y Brifysgol ac apiau sydd yn cynnwys gwybodaeth ar gyfer myfyrwyr a'r cyhoedd yn ddwyieithog.
12. Bydd cyfrifon cyfryngau cymdeithasol corfforaethol ac adrannol yn ddwyieithog a byddant yn weithredol yn Gymraeg ac yn Saesneg.
13. Bydd y Brifysgol yn sicrhau bod cyfle i fyfyrwyr, aelodau'r cyhoedd a chynrychiolwyr cyrff a sefydliadau o Gymru ddefnyddio'r Gymraeg mewn cyfarfodydd yn y cnawd, cyfarfodydd ar-lein a chyfarfodydd hybrid. Bydd gwasanaeth cyfieithu ar y pryd yn cael ei ddarparu er mwyn hwyluso hyn os oes angen neu bydd hwylusydd iaith yn bresennol.
14. Bydd unrhyw gyhoeddiadau ar system annerch gyhoeddus yn ddwyieithog, gyda'r Gymraeg yn gyntaf.
15. Wrth drefnu a hysbysebu digwyddiadau cyhoeddus bydd y Gymraeg a'r Saesneg yn cael eu trin yn gyfartal.
16. Yn unol â thraddodiad y Brifysgol, bydd y Gymraeg yn ganolog i seremonïau graddio.
17. Bydd y Brifysgol yn darparu canllawiau ar ddefnydd o'r Gymraeg mewn darlithoedd cyhoeddus a chynadleddau cyhoeddus.
18. Bydd y Brifysgol yn hysbysebu ac yn croesawu ceisiadau am grantiau yn Gymraeg a Saesneg ac yn gweinyddu'r broses yn ôl dewis iaith yr ymgeisydd.
19. Bydd y Brifysgol yn croesawu ceisiadau tendr yn Gymraeg a Saesneg ac yn gweinyddu'r broses yn ôl dewis iaith yr ymgeisydd. Bydd y Brifysgol yn cyhoeddi gwahoddiad i dendro am gontract yn Gymraeg os yw pwnc y gwahoddiad i dendro yn awgrymu y dylai gael ei gyhoeddi yn Gymraeg neu os yw'r gynulleidfa / disgwyliadau yn awgrymu y dylai gael ei gyhoeddi yn Gymraeg.
20. Bydd hunaniaeth gorfforaethol y Brifysgol yn ddwyieithog lle bynnag y bydd yn cael ei dangos. Bydd hyn yn cynnwys enw'r Brifysgol a'i Chanolfannau Adnoddau mewn logo, penawdau llythyrau, slipiau cyfarch, cardiau busnes, gwahoddiadau ac eitemau tebyg. Bydd gwybodaeth ac enw'r Brifysgol yn dilyn yr un patrwm lle bynnag y caiff ei arddangos yn barhaol (e.e. ar arwyddion, cerbydau, ysgrifen ar adeilad, arddangosfa neu gyhoeddiadau). Ym mhob achos bydd y Gymraeg yn dod yn uchaf neu'n gyntaf.

Y GYMRAEG A STAFF: DEFNYDDIO'R GYMRAEG YN Y GWAITH

Mae cefnogi staff i ddysgu Cymraeg a defnyddio eu Cymraeg yn llafar ac yn ysgrifenedig yn un o egwyddorion sylfaenol Strategaeth y Gymraeg. *Dylech gyfeirio hefyd at yr Hysbysiad Cydymffurfio y mae'r Brifysgol wedi'i dderbyn gan Gomisiynydd y Gymraeg (www.bangor.ac.uk/canolfanbedwyr/safonau_laith.php.cy). Mae canllawiau a chefnogaeth i ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith ar gael gan Ganolfan Bedwyr.*

1. Bydd rheolwyr yn dilyn y *Cod Ymarfer ar Benodi Staff yn Unol â'r Safonau Iaith Gymraeg* drwy gydol y broses recriwtio a phenodi staff. Mae'r Cod Ymarfer hwn yn berthnasol i bob swydd, yn cynnwys swyddi dros dro sy'n cael eu gwneud yn barhaol.
2. Bydd y Brifysgol yn gwirio dewis iaith staff ac yn ei gofnodi yn y system berthnasol neu yn caniatáu i staff nodi eu dewis iaith mewn systemau hunan-adrodd.
3. Bydd holl wasanaethau corfforaethol y Brifysgol, yn cynnwys unrhyw ffurflenni, systemau ac yn y blaen, ar gael i staff yn Gymraeg a Saesneg.
4. Gall staff gynnal eu hadolygiadau perfformiad yn Gymraeg os ydynt yn dymuno. Os nad yw'r un fyddai fel rheol yn cynnal yr adolygiad yn gallu siarad Cymraeg, mae'n bosib trefnu i aelod arall o staff cymwys sy'n siarad Cymraeg i wneud hynny.
5. Bydd ffurflenni yn ymwneud â chyflogaeth yn ddwyieithog.
6. Mae gan bob aelod o staff hawl i ymwneud â'r broses gwynion / apeliadau / disgyblu yn Gymraeg a bydd y Brifysgol yn parchu eu dewis iaith drwy gydol y broses.
7. Bydd mewnwyd y Brifysgol yn ddwyieithog.
8. Bydd Cysgliad ar gael ar holl gyfrifiaduron y Brifysgol yn ogystal â rhyngwynebau Cymraeg rhaglenni Microsoft.
9. Bydd y Brifysgol yn ystyried y Gymraeg wrth bwrcasu pob system newydd. Os nad oes rhyngwyneb Cymraeg ar gael drwy'r system ei hun, bydd y Brifysgol yn defnyddio Linguaskin neu debyg er mwyn darparu rhyngwyneb Cymraeg lle bo hynny'n bosib.
10. Bydd gwefan CymorthCymraeg y Brifysgol yn darparu cefnogaeth i staff ddefnyddio'r Gymraeg yn y gwaith.
11. Bydd y Brifysgol yn asesu sgiliau iaith staff drwy holiadur ar-lein bob tair mlynedd.
12. Bydd y Brifysgol yn darparu ystod eang o wersi Cymraeg am ddim i staff yn ystod oriau gwaith drwy'r Tiwtor Iaith i Staff. Bydd staff hefyd yn gallu mynychu cyrsiau Cymraeg i Oedolion yn y gymuned yn ddi-dâl.
13. Bydd y Brifysgol yn darparu amrediad o hyfforddiant datblygu proffesiynol drwy'r Gymraeg. Pan fydd darparwr allanol yn cael ei ddefnyddio, bydd y Brifysgol yn gwneud pob ymdrech i gynnal cwrs cyfatebol yn Gymraeg. Y darparwr allanol fydd yn gyfrifol am drefnu a thalu am gyfieithiadau os oes angen.

14. Bydd y Brifysgol yn darparu gwybodaeth am y Gymraeg yn ystod sesiynau cynefino staff newydd.
15. Bydd y Brifysgol yn darparu hyfforddiant ymwybyddiaeth iaith, hyfforddiant am y polisi iaith a hyfforddiant ar sut y gellir defnyddio'r Gymraeg yn y gweithle.
16. Bydd y Brifysgol yn annog staff sy'n siarad Cymraeg i wisgo bathodyn iaith Gwaith / arddangos bathodyn iaith Gwaith / dysgu Cymraeg ar ddrysau eu swyddfeydd neu ar gefndiroedd rhithiol.
17. Mae'r Brifysgol yn annog y defnydd o'r Gymraeg mewn cyfarfodydd mewnol yn y cnawd, cyfarfodydd ar-lein a chyfarfodydd hybrid. Bydd rhai cyfarfodydd yn rhai penodedig ddwyieithog a bydd gwasanaeth cyfieithu ar y pryd ar gael. Bydd cofnodion cyfarfodydd dwyieithog ar gael yn Gymraeg a Saesneg. Gall gwahanol bwyllgorau o fewn ysgolion ac adrannau gwasanaeth hefyd wneud cais am wasanaeth cyfieithu ar y pryd yn ôl yr angen. Mae canllawiau ar gyfarfodydd dwyieithog ar gael ar wefan Canolfan Bedwyr.
18. Bydd dulliau cyfathrebu corfforaethol yn ddwyieithog (e.e. Bwletin staff, e-bost, llythyr, agenda yn cyfarch staff yn gyffredinol).
19. Bydd negeseuon e-bost at grwpiau o staff (e.e. penaethiaid ysgol, cynrychiolwyr gweinyddol, aelodau grwpiau tasg) sy'n ymwneud â materion swyddogol (e.e. datblygiadau polisi, hysbysiadau pwysig, cyfarfodydd ffurfiol) yn ddwyieithog (os nad yw'r sawl sy'n gyrru'r e-bost yn gwybod beth yw dewis iaith pob unigolyn ar y rhestr).
20. Os oes e-bost yn cael ei yrru at aelod unigol o staff gyda'r bwriad ei fod yn cael ei yrru ymlaen at grŵp o staff (e.e. o fewn y Coleg) yna bydd yr e-bost gwreiddiol yn ddwyieithog.
21. Os oes angen gyrru gwybodaeth gan drydydd parti ymlaen drwy e-bost at grwpiau o staff, nid oes angen cyfieithu'r deunyddiau gan y trydydd parti ond dylid rhoi nodyn dwyieithog ar ddechrau'r e-bost (e.e. gweler isod / see below). Os yw'r trydydd parti wedi'i leoli yng Nghymru (yn enwedig cyrff cyhoeddus) dylid gofyn am fersiwn ddwyieithog o'r ddogfen.

Y GYMRAEG WRTH LUNIO POLISIÂU, CYNLLUNIO PROJECTAU A DYFARNU GRANTIAU A CHYMORTH ARIANNOL

Dylech gyfeirio hefyd at yr Hysbysiad Cydymffurfio y mae'r Brifysgol wedi'i dderbyn gan Gomisiynydd y Gymraeg (www.bangor.ac.uk/canolfanbedwyr/safonau_laith.php.cy). Mae canllawiau a chefnogaeth ar sut i sicrhau bod y Gymraeg yn ganolog i bolisiau a phrojectau a phrosesau dyfarnu grantiau a chymorth ariannol ar gael gan Ganolfan Bedwyr.

1. Bydd Prifysgol Bangor yn prif-ffrydio'r Gymraeg wrth lunio polisiau gan ystyried anghenion siaradwyr Cymraeg a lles y Gymraeg ymhob agwedd ar benderfyniadau polisi.
2. Bydd Prifysgol Bangor yn gweithredu gyda'r nod o warchod sefyllfa'r Gymraeg a hybu a hwyluso defnyddi o'r iaith a sicrhau nad yw polisiau a mentrau'r Brifysgol yn golygu bod y Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg.
3. Bydd Prifysgol Bangor yn sicrhau bod materion sy'n ymwneud â'r Gymraeg yn cael eu cynnwys wrth ddatblygu polisiau ym mhob maes gwaith ar draws y sefydliad.
4. Bydd Prifysgol Bangor yn datblygu polisiau a mentrau penodol sy'n creu neu'n hyrwyddo cyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg.
5. Wrth ymchwilio a / neu ymgynghori yn ystod y cyfnod o ddatblygu polisi neu strategaeth, bydd Prifysgol Bangor yn sicrhau bod y rhai y mae'r Brifysgol yn ymgynghori gyda nhw yn gynrychioliadol o ddefnyddwyr y gwasanaeth neu wasanaethau perthnasol sy'n gallu siarad Cymraeg.
6. Bydd strwythur a phroffil staffio unrhyw wasanaeth neu fenter newydd yn hwyluso daprau gwasanaethau yn unol â dyletswyddau'r Brifysgol o dan Safonau'r Iaith Gymraeg. Bydd hyn yn ystyriaeth ganolog wrth ddatblygu strwythurau newydd a / neu ail strwythuro.
7. Bydd pob deunydd a gyhoeddir (ar bapur neu yn electronig) sy'n ymwneud â phenderfyniad polisi ar gael yn Gymraeg a Saesneg.
8. Trwy bwyllgorau'r Brifysgol, Grwpiau Tasg ac Asesiadau Effaith bydd y Brifysgol yn asesu effaith a chanlyniadau polisi (newydd neu ddiwygiedig) ar y Gymraeg.
9. Bydd y Brifysgol yn monitro cydymffurfiaeth y sefydliad, neu unrhyw drydydd parti sy'n gweithredu ar ei ran, o ran polisiau a mentrau mewn perthynas â'r Gymraeg.
10. Bydd y Brifysgol yn sicrhau bod y staff, yr ymgynghorwyr a'r lleygwyr sy'n gyfrifol am lunio polisiau yn ymwybodol o ddyletswyddau'r Brifysgol o dan y Safonau Iaith Gymraeg.
11. Wrth lunio mentrau newydd, bydd y Brifysgol yn ystyried anghenion penodol cynulleidfa Gymraeg ac yn cynnig fersiynau wedi'u teilwra'n benodol ar gyfer cynulleidfa Gymraeg pan fo angen.

12. Wrth ddyfarnu grantiau neu ddarparu cymorth ariannol, ble bo hynny'n briodol, bydd y Brifysgol yn ystyried (1) yr effeithiau os o gwbl ar gyfleoedd i ddefnyddio'r Gymraeg a pheidio â thrin y Gymraeg yn llai ffafriol na'r Saesneg; (2) sut y gellir gwneud neu weithredu penderfyniad fel ei fod yn cael effaith cadarnhaol / mwy cadarnhaol neu ddim yn cael effaith andwyol / llai andwyol ar y Gymraeg (3) a oes angen gwybodaeth ychwanegol er mwyn asesu effaith dyfarnu'r grant neu gymorth ariannol ar y Gymraeg.

Y GYMRAEG A PHROSESAU GWNEUD PENDERFYNIADAU A CHADW COFNODION A CHOFNODI CWYNION

Dylech gyfeirio hefyd at yr Hysbysiad Cydymffurfio y mae'r Brifysgol wedi'i dderbyn gan Gomisiynydd y Gymraeg (www.bangor.ac.uk/canolfanbedwyr/safonau_laith.php.cy).

1. Bydd y Brifysgol yn sicrhau bod materion yn ymwneud â'r Gymraeg yn cael eu trafod yn eang yn y Brifysgol ac ar lefel Pwyllgor Gweithredu a Chyngor y Brifysgol. Bydd yn gwneud hyn drwy sicrhau bod strwythur pwyllgorau cadarn mewn lle.
2. Bydd y Brifysgol yn sicrhau bod cofnodion manwl yn cael eu cadw o faterion ystadegol yn ymwneud â'r Gymraeg (e.e. nifer a chanran y gweithlu sy'n siarad Cymraeg, nifer y swyddi 'Cymraeg yn Hanfodol' a hysbysebwyd ayb).
3. Bydd y Brifysgol yn sicrhau bod cofnod o'r cwynion sydd yn ymwneud â'r Gymraeg yn cael ei gadw a bod unigolion yn gwybod sut y dylent ddwyn cwyn yn ymwneud â'r Gymraeg i sylw'r Brifysgol.
4. Bydd cofnod o bob cwyn sy'n cael ei derbyn am ddiffyg cydymffurfiad â'r Safonau Iaith Gymraeg, neu am ddefnydd o'r Gymraeg yn gyffredinol yn y sefydliad, yn cael ei gadw.
5. Bydd rhestr o'r cwynion sy'n cael eu derbyn yn cael eu cyflwyno i Bwyllgor Awdit a Risg Cyngor y Brifysgol.
6. Os yw myfyriwr, aelod o staff neu unigolyn neu grŵp yn dymuno tynnu sylw'r Brifysgol at ddiffygion yn ei hymwneud â'r Gymraeg, fe ddylent gyfeirio'r gŵyn yn y lle cyntaf at y Pennaeth Polisi a Datblygu yng Nghanolfan Bedwyr..
7. Bydd y Pennaeth Polisi a Datblygu yn asesu'r gŵyn. Os tybir ei bod yn arwydd o ddiffyg cydymffurfiad â Pholisi Iaith y Brifysgol a / neu Safonau'r Iaith Gymraeg, bydd y gŵyn yn cael ei hymchwilio gyda golwg ar ei datrys yn anffurfiol yn y lle cyntaf.
8. Os yw'r mater yn un eang ei oblygiadau neu yn gŵyn ddifrifol ynghylch diffyg cydymffurfiaeth, bydd y mater yn cael ei ddwyn i sylw'r Dirprwy Is-Ganghellor Cyfrwng Cymraeg, ac yna i sylw PASG a / neu Bwyllgor Dwyieithrwydd y Cyngor.

9. Bydd y Pennaeth Polisi a Datblygu yn adrodd yn ôl i'r sawl a achwynodd am ganfyddiadau unrhyw ymchwiliad.
10. Os yw cwyn yn ymwneud ag ymddygiad aelod o staff, dylid cyfeirio'r mater at yr adran Adnoddau Dynol o dan drefn berthnasol.

STRWYTHUR PWYLLGORAU YN YMWNEUD Â'R GYMRAEG

